

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Plastmasu saturošo vienreiz lietojamo izstrādājumu patēriņa ierobežošana

Tiešsaistes informatīvais pasākums par Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa
samazināšanas likumu
21.06.2021.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņš

- Plastmasas izstrādājumu **patēriņš** strauji pieaug, daļa no tiem nav **pārstrādājami**.
- Laikā no 2017. gada līdz 2019. gadam **plastmasu daudzums nešķīrotajos sadzīves atkritumos** ir pieaudzis **no 14 % līdz 19 %**.
- Gadā vidēji tiek **pārstrādāti un reģenerēti ap 30 %** plastmasas atkritumu.
- Latvijā 2018.gadā katru dienu tika patērēti **150 000 plastmasas salmiņu**.
- ES pašu resursu groza sastāvdaļa ir paredzēta valsts iemaksa, kas tiks aprēķināta pēc **nepārstrādātā izlietotā plastmasas iepakojuma apjoma (0,80 €/kg)**.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Jūras piesārņojums ar plastmasām - viena no graujošākajām mūsdienu globālajām problēmām, ko rada resursu neilgtspējīga izmantošana

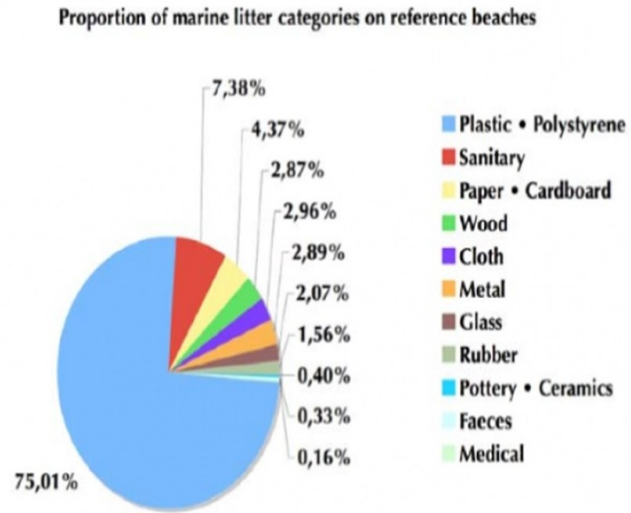

Figure 8 in OSPAR Commission (2007); See also OSPAR Commission (2009).

- ✓ Katru gadu pasaules okeānu ūdeņos nonāk 8 milj. t plastmasas
- ✓ Plastmasas pudelēm vajag 450 gadu, lai tās sadalītos jūras vidē
- ✓ 260 pasaules sugu ir apdraudētas no tā, ka norij kādu (plastmasas) atkritumu, tīklus u.c.
- ✓ Katru gadu bojā aiziet 100 000 jūras dzīvnieku: vaļu, roņu, bruņurupuču, delfīnu, kas cietuši no atkritumiem

Fakti no <https://www.ecowatch.com> un <http://www.perseus-net.eu/site/content.php?locale=1&sel=517&artid=565>
Labi grafiki ir atrodami saitē
<http://www.grida.no/resources/6933>

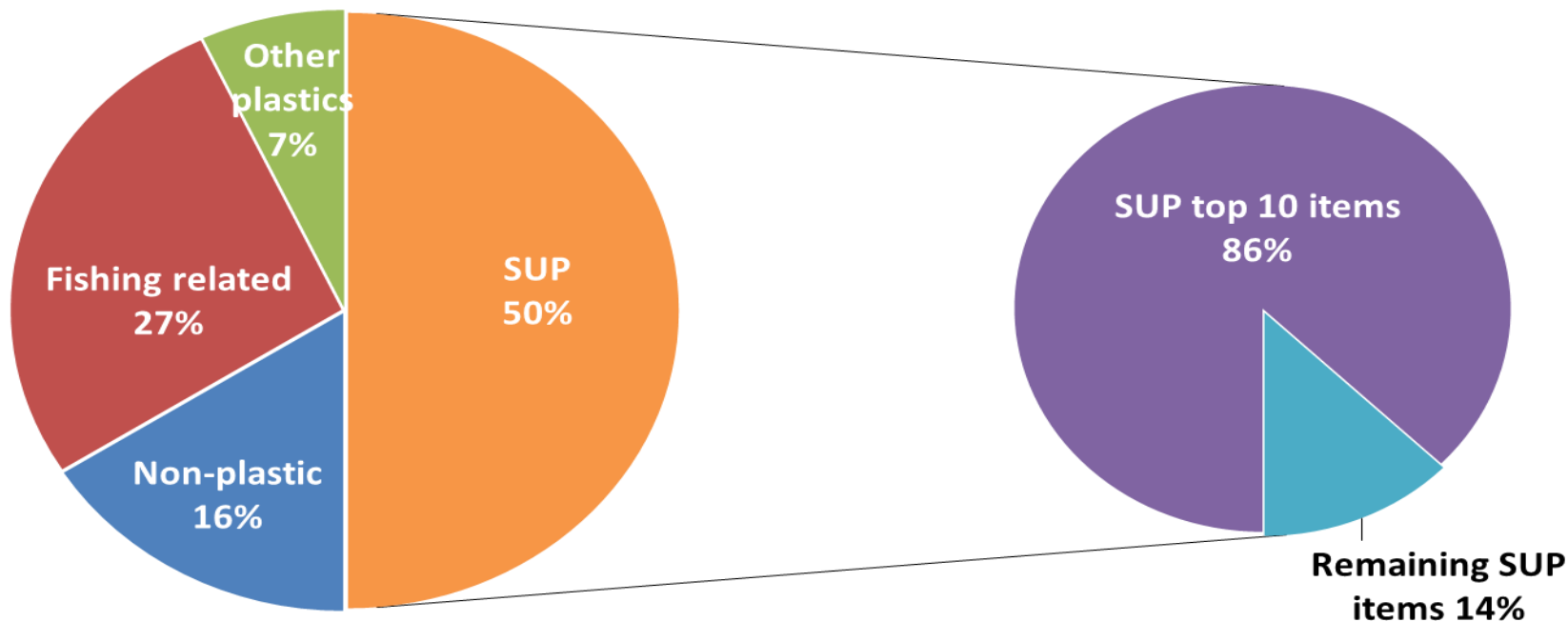

Image by David Jones, Just One Ocean

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Visbiežākie sastopami jūras piedrazojumi (atkritumi) Eiropas pludmalēs

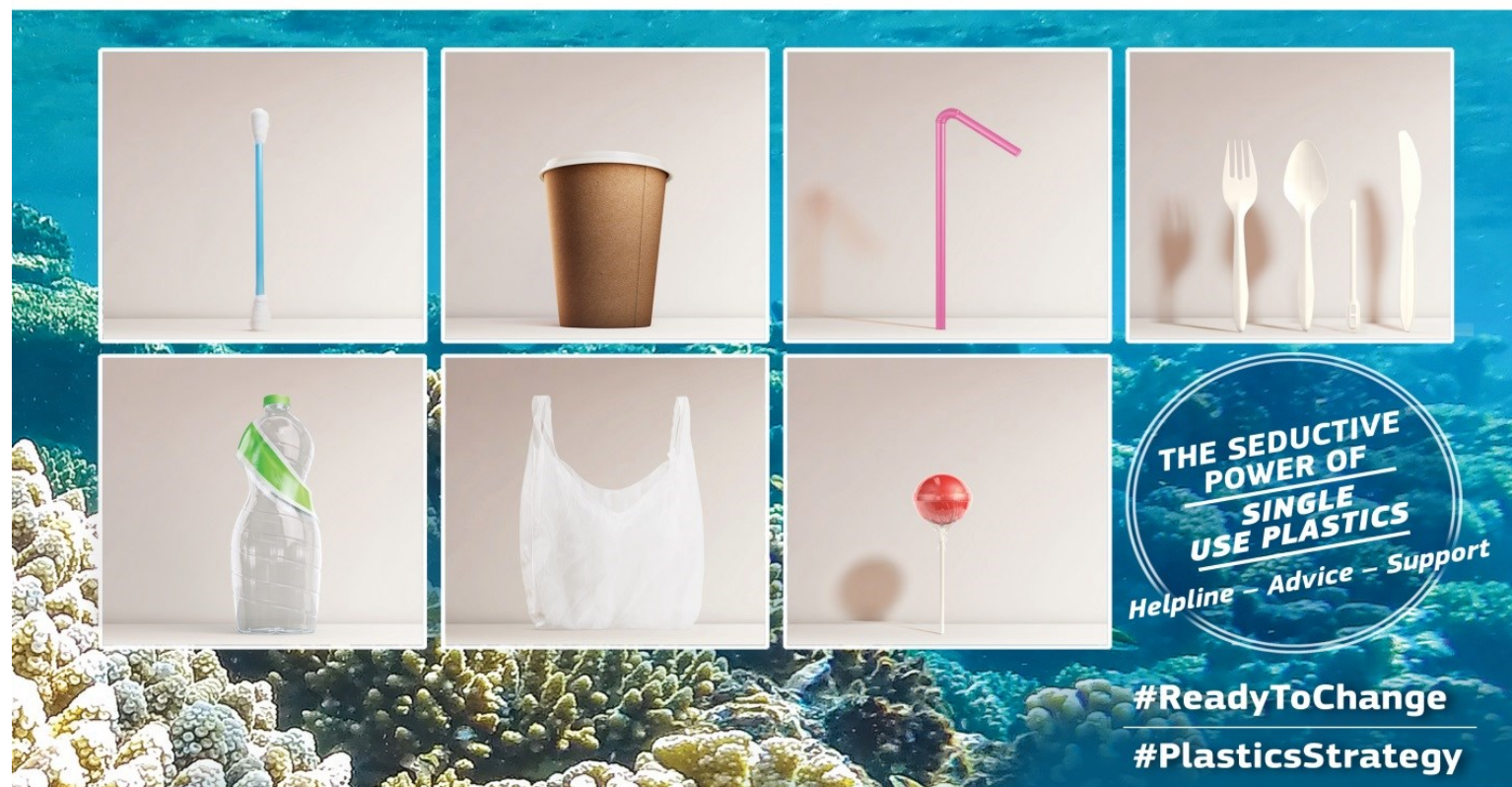

70% no jūras piedrazojumiem ir 10 galvenie vienreizlietojamie plastmasas priekšmeti (43%) + zvejas rīki (27%)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

**Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija
Direktīva (ES) 2019/904 par konkrētu plastmasas
izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu (SUP direktīva)**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums (1)

- **Izstrādāts, lai pārņemtu** Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija **Direktīvas (ES) 2019/904** par konkrētu plastmasas izstrādājumu ietekmes uz vidi samazināšanu **prasības**.
- **Likuma mērķis** - novērst un samazināt konkrētu vienreizlietojamu plastmasu saturošu izstrādājumu un plastmasu saturošu zvejas rīku ietekmi uz vidi, īpaši ūdens vidi, un cilvēka veselību, kā arī veicināt pāreju uz aprites ekonomiku ar inovatīviem un ilgtspējīgiem darījumdarbības modeļiem, izstrādājumiem un materiāliem, tādējādi sekmējot iekšējā tirgus efektīvu darbību.
- Likums pieņemts Saeimā **2021. gada 27.maijā**, izsludināts **4.jūnijā**.
- Likumā ietvertais normatīvais regulējums **stāsies spēkā 2021. gada 3. jūlijā** (izņemot atsevišķas normas, kurām noteikti citi termiņi).

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Plastmasu saturošu izstrādājumu patēriņa samazināšanas likums (2)

- **aizliegums** noteiktu produktu **laišanai tirgū**
- **prasības veikt patēriņa samazināšanas pasākumus**
- **pārstrādātā materiāla obligātais minimālais īpatsvars** dzērienu (PET) iepakojumā un citos plastmasas dzērienu iepakojumos
- **prasības dzērienu iepakojuma** ar vāciņiem un korķīšiem **dizainam**
- **prasības** vienreizlietojamo plastmasas izstrādājumu **marķēšanai**
- **pienākums veidot ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas** (*mitrajām salvetēm, baloniem, tabakas izstrādājumiem ar filtriem un tabakas filtriem, zvejas rīkiem*)
- **prasība nodrošināt** dzērienu iepakojuma **dalītu vākšanu**
- **informēšanas pasākumu nepieciešamība un pienākums**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Ražotājs LR teritorijā no 2021. gada 3. jūlija nav tiesīgs laist tirgū vienreizlietojamus plastmasu saturošus izstrādājumus:

Vienreizlietojamie plastmasas izstrādājumi, kurus būs aizliegts tirgot

Galda piederumi (dakšas, naži, karotes,
irbulīši)

Dzērienu maisāmkociņi un salmiņi

Šķīvji

No putu polistirola izgatavota pārtikas
tara (trauki, kārbas ar vāciņu vai bez tā)

Baloniem piestiprināmi kociņi (t.sk.
kociņu mehānismi)

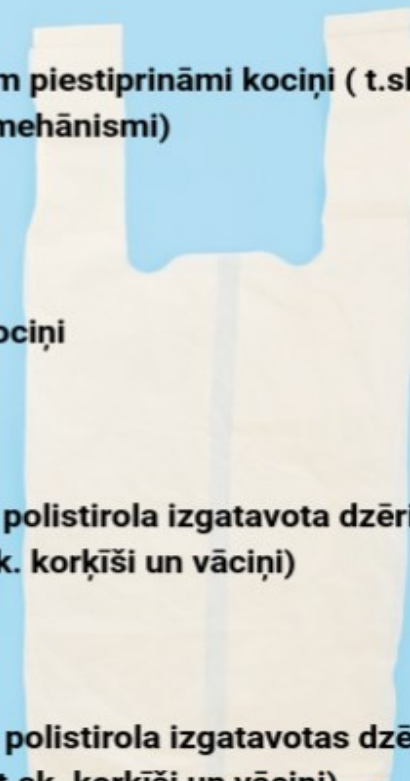
Vates kociņi

No putu polistirola izgatavota dzērienu
tara (t.sk. korķīši un vāciņi)

No putu polistirola izgatavotas dzērienu
glāzes (t.sk. korķīši un vāciņi)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aizliegums noteiktu produktu laišanai tirgū (2)

“**Laist tirgū**” nozīmē izstrādājumu darīt pieejamu (piegādāt izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai) tirgū **pirmo reizi**. Attiecīgi tas nozīmē precī saražot un uzglabāt ražotāja noliktavā līdz tās pirmreizējai iegādei, ievest no citām Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm vai importēt no trešajām valstīm, kas nav ES.

“**Darīt pieejamu tirgū**” nozīmē komercdarbības gaitā par maksu vai bez maksas piegādāt izstrādājumu izplatīšanai, patēriņam vai izmantošanai dalībvalsts tirgū jeb tirgū laisto precī pārdot nākamajam klientam.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Aizliegums noteiktu produktu laišanai tirgū (3)

Likums paredz atļaut darīt pieejamus (pārdot) tirgū **noteiktus vienreizlietojamus plastmasu saturošos izstrādājumus** un izstrādājumus, kas izgatavoti no oksonoārdāmas plastmasas, ja:

- 1) šie izstrādājumi **līdz 2021. gada 2. jūlijam laisti tirgū;**
- 2) šo izstrādājumu laišanu tirgū var dokumentāri pamatot ar **preču piegādes dokumentiem vai muitas deklarācijām**, ko glabā desmit gadus un uzrāda kompetentajām iestādēm pēc pieprasījuma.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Eksports un eksporta preču ražošanai paredzētu izstrādājumu iegāde

Prece	Preču laišana Latvijas Republikā tirgū (saražotas, ievestas no citām ES valstīm vai importētas)	Preču daļu iegāde eksportam paredzētu preču ražošanai	Preču eksports ārpus ES
Izstrādājums	Aizliegts	Atļauts	Atļauts
Izstrādājums iekļauts preces komplektā	Aizliegts	Atļauts	Atļauts
Putu polistirola iepakojums, kurā iepakota pārtika*	Atļauts	Nav attiecināms.	Atļauts

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Vienreizlietojami plastmasas salmiņi

Likuma **prasības neattiecas uz vienreizlietojamiem plastmasu saturošiem salmiņiem**, ja tie ietilpst **Regulas Nr. 2017/745, kas attiecas uz medicīniskām ierīcēm** darbības jomā.

Skaidrojums: "**medicīniska ierīce**" ir jebkurš instruments, aparāts, ierīce, programmatūra, implants, reaģents, materiāls vai cits priekšmets, kuru ražotājs paredzējis atsevišķai vai kombinētai izmantošanai cilvēkiem vienā vai vairākos medicīniskos nolūkos.

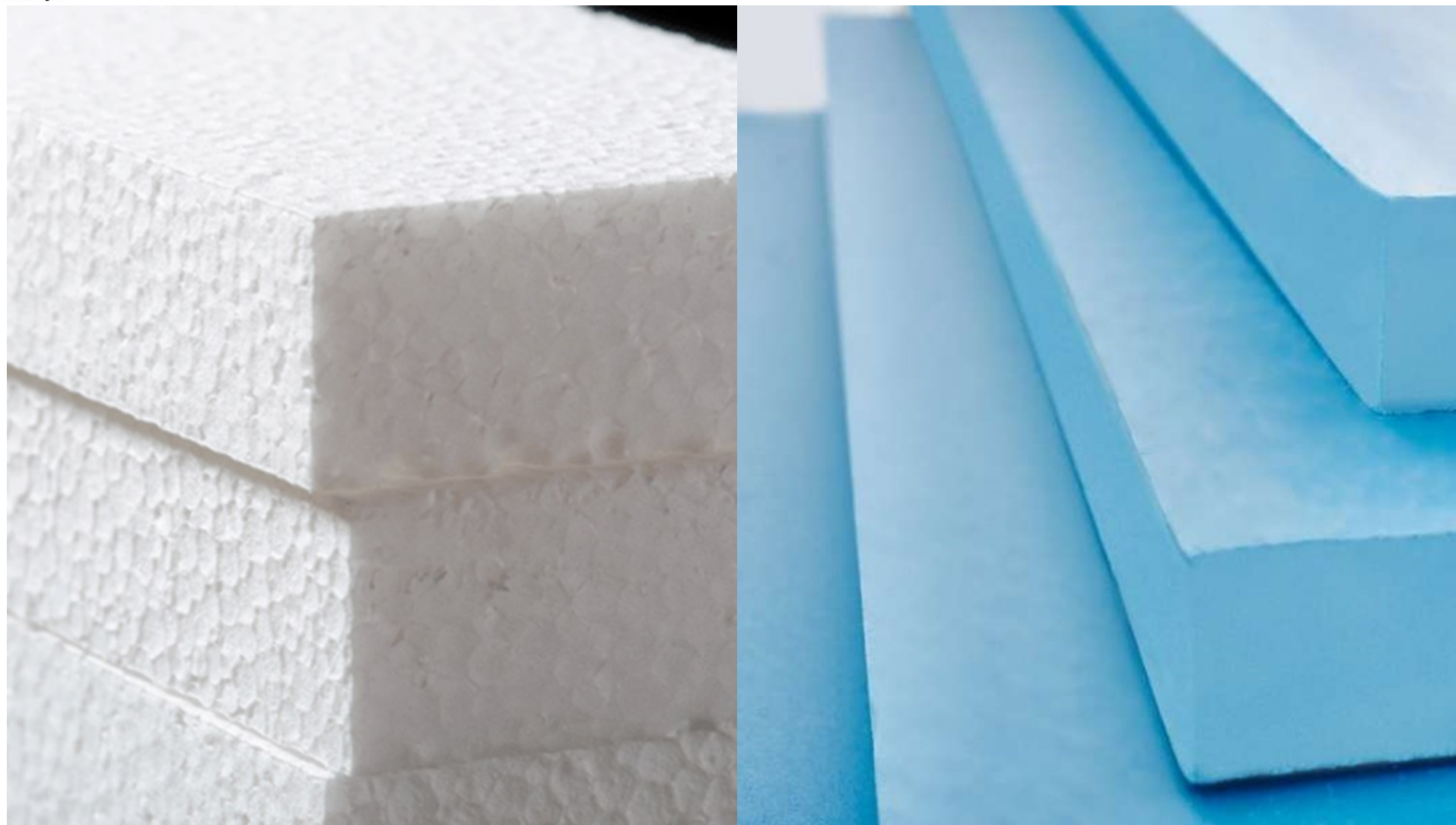
Tādējādi likuma prasības nav attiecināmas ne uz tādiem salmiņiem, ko laiž tirgū kā daļu no medicīniskās ierīces, ne salmiņiem, ko laiž tirgū kā atsevišķu preci medicīniskiem nolūkiem.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

EPS (uzpūsts polistirola putuplasts) un **XPS** (ekstrudēts polistirola putuplasts) **(1)**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

EPS un XPS (2)

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības dzērienu iepakojuma ar vāciņiem un korķiņiem dizainam no 2024. gada 3. jūlija - piemēri

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības par izstrādājumu marķēšanu (1)

2021.gada 3. jūlijs - ražotājiem un tirgotājiem jāmarķē noteikti vienreizlietojami plastmasu saturoši izstrādājumi:

- higiēniskās paketes, tamponi un tamponu aplikatori;
  - mitrās salvetes;
  - tabakas izstrādājumi ar filtriem;
  - filtri, kas paredzēti lietošanai kopā ar tabakas izstrādājumiem;
  - dzērienu glāzes.
-
- Marķējums - Komisijas 2020. gada 17. decembra Īstenošanas **Regula (ES) Nr. 2020/2151.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības par izstrādājumu marķēšanu (2)

https://ec.europa.eu/environment/topics/plastics/single-use-plastics/sups-marking-specifications_en#ecl-inpage-850

Piemēri

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Kontroli veicošās institūcijas

- **Valsts vides dienests** — ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas komersanta darbību
- **Patērētāju tiesību aizsardzības centrs** — izstrādājumus atbilstoši centra kompetencei
- **Pārtikas un veterinārais dienests** — tā ražotāja darbību, kurš ieved vai importē, laiž tirgū un dara pieejamus tirgū saskarei ar pārtiku paredzētus izstrādājumus un iepakotu pārtiku
- **Veselības inspekcija** — likuma prasību ievērošanu atbilstoši inspekcijas kompetencei.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Valsts vides dienesta ziņošanas pienākums

- **Valsts vides dienests**, pamatojoties uz ražotāju un ražotāja paplašinātās atbildības sistēmas komersantu iesniegtajiem pārskatiem, **katru gadu sagatavo ziņojumu par vienreizlietojamiem plastmasu saturošiem izstrādājumiem, plastmasu saturošiem zvejas rīkiem un to apsaimniekošanu.**
- **Ministru kabinets nosaka kārtību**, kādā ražotājs iesniedz VVD ziņojumu par vienreizlietojamu plastmasu saturošu izstrādājumu vai plastmasu saturošu zvejas rīku un to atkritumu apsaimniekošanu, ziņojuma veidlapas paraugu un ziņojumā iekļaujamo informāciju – līdz **2022. gada 1. janvārim.**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Prasības, kas stāsies spēkā vēlāk, pēc 2021. gada 3. jūlija

- **Prasības par RAS izveidošanu un piemērošanu stājas spēkā:**
  - **2023. gada 5. janvārī** – attiecībā uz **tabakas** izstrādājumiem ar filtriem un tabakas izstrādājumu filtriem;
  - **2024. gada 31. decembrī** – attiecībā uz mitrām salvetēm un baloniem.

1. zīm.

"Recycled (skaitlis) %",

- **Ziņošanas prasības stāsies spēkā:**
  - **2022. gada 1. janvārī, izņemot** prasības attiecībā uz tabakas izstrādājumiem ar filtriem un tabakas izstrādājumu filtriem, kā arī attiecībā uz pārstrādātas plastmasas saturu dzērienu iepakojumā;
  - **2023. gada 1. janvārī** – attiecībā uz visiem izstrādājumiem, tai skaitā par pārstrādātas plastmasas saturu dzērienu iepakojumā.

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Informācija VARAM mājaslapā

<https://www.varam.gov.lv/lv/plastmasas-un-saturosie-izstradajumi>

- **Likums** un tā anotācija, likums informācijas apkopojums uzskatāmā (tabulas) veidā
- **Marķējuma attēli**
- **Infografikas**
- **Biežāk uzdotie jautājumi un atbildes**
- **Pētījumi**

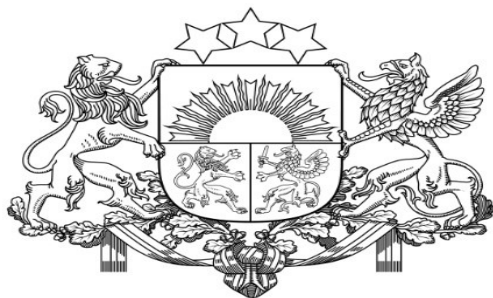

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

SUP direktīvas prasības LV normatīvajos aktos

- **Iepakojuma likums**
- **Dabas resursu nodokļa likums**
- **Atkritumu apsaimniekošanas likums**

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

pasts@varam.gov.lv

